

2022-04-11 Nr. S-013

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

LRVkanceliarija@lr.lt

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

post@socmin.lt

Kopijos:

Lietuvos Respublikos Seimo**Socialinių reikalų ir darbo komitetui**

socrdakt@lrs.lt

Biudžeto ir finansų komitetui

bfk@lrs.lt

Ekonomikos komitetui

ekonkt@lrs.lt

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė bei įvertinusi FM, TM, VRM, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, VDI, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos, Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“, Lietuvos verslo konfederacijos pastabas, pateikė patikslintą Lietuvos Respublikos darbo kodekso 30, 58, 144, 221, 223, 225, 226 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 226¹ straipsniu įstatymo projektą¹, reg. Nr. 22-895(2) (toliau – Projektas1) ir Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas2) (toliau Projektas1 ir Projektas2 bendrai vadinami – Įstatymų projektai).

Lietuvos keleivių vežimo asociacija (toliau – LKVA) išsakė savo nuomonę anksčiau², tačiau įvertinusi patikslintą Projektą1, papildomai teikia šias pastabas.

Visų pirma, pažymėtina, jog Projektu1 siūloma pereinamuoju laikotarpiu (nuo 2022 m. lapkričio 1 d.) nustatyti mažesnę iki 30 procentų (vietoj 50 procentų) bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio kompensacijos dydį, o nuo 2023 m. birželio 1 d. siūloma panaikinti kompensacijas darbuotojams, kurių darbas yra kilnojamojo pobūdžio arba atliekamas lauko sąlygomis, arba, susijęs su kelionėmis ar važiavimu. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją tam tikro bendrojo teisinio reguliavimo išimčių nustatymas gali būti konstituciškai pateisinamas, jeigu yra siekiama užtikrinti konstituciškai pagrįstą visuotinai reikšmingą interesą, Konstitucijos saugomas bei ginamas vertybes ir tik tiek, kiek to siekiama (Konstitucinio Teismo 2005 m. gruodžio 12 d. nutarimas). Atsižvelgiant į tai, svarstytinas teikiamo siūlymo atitiktis asmenų lygiateisiškumo ir teisinės valstybės principams.

¹ Lietuvos Respublikos darbo kodekso 30, 58, 144, 221, 223, 225, 226 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 226(1) straipsniu įstatymo projektas, Reg. Nr. 22-895(2), žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/7bf18610a8f611ecaf79c2120caf5094?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=d8824f63-5921-4fd3-abf2-dd467506753d>.

² LKVA 2022 m. vasario 7 d. [raštas Nr. S-005](#).

Antra, LR DK 144 str. 8 d. nustatytos socialinės garantijos kompensacijos panaikinimas vienareikšmiškai pablogintų darbuotojų padėtį. Siekis naikinti galiojančią darbo teisės garantiją, kad už darbą lauko sąlygomis arba kai darbas yra kilnojamo pobūdžio arba susijęs su važiavimu ir kelionėmis vien dėl to, kad iš šios kompensacijos šiuo metu neatskaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos bei gyventojų pajamų mokestis, yra neteisingas ir prieštaraujantis teisingumo bei sąžiningumo principams. Atsižvelgiant į tai, jog nuo 2019 m. keitėsi darbo užmokesčio apmokestinimas ir nuo šio laikotarpio visi mokesčiai išskaičiuojami iš darbuotojo bruto darbo užmokesčio, atitinkamai darytina pagrįsta išvada, kad kompensacijos sumažinimas ir jos panaikinimas lems darbuotojų darbo užmokesčio sumažėjimą, ko pasekoje, darbuotojai neteks motyvacijos dirbti tokio pobūdžio darbus, jų darbas bus nuvertinamas ir akivaizdu, dėl jau minėtos priežasties, kad kompensacijų panaikinimas pablogins darbuotojų padėtį aptariamame kontekste. Be to, verta paminėti, jog panaikinant kompensavimo taisyklę už faktiškai darbuotojo dirbtą darbo laiką (kilnojamojo pobūdžio arba atliekamą lauko sąlygomis, arba susijusį su kelionėmis ar važiavimu, darbą) iš esmės ne tik pakenkiama silpnesnėjai darbo sutarties šaliai – darbuotojui, bet tuo pačiu atimama darbo sutarties šalims susitarimo laisvė dėl priemonių, priedų ir kompensacijų. Tuo tarpu, ne vienos Europos Sąjungos šalies dirbantieji turi aukščiau įvardintas garantijas, kompensacijas, kuriomis naudojasi. Taigi, iš to seka akivaizdi išvada, kad Projektu1 iš esmės bus neigiamai keičiama mokestinė aplinka, šiuos mokesčius atitinkamai padidinant, dėl ko, papildoma finansinė našta teks tiek darbdaviams, tiek darbuotojams, nors derinant Projektą1 buvo deklaruojama, jog šie pakeitimai neturės neigiamos įtakos nei darbdaviams, nei darbuotojams.

Trečia, už kilnojamojo pobūdžio arba atliekamą lauko sąlygomis, arba susijusį su kelionėmis ar važiavimu darbą, panaikinant kompensacijas, sudaroma nesąžiningos konkurencijos galimybės ir nevienodos rinkos sąlygos tarp vežėjų pas kuriuos darbuotojai dirba pagal darbo sutartis ir tų vežėjų, kurie dirba pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą (taksi vairuotojai ir/ar pavėžėjai). Įtvirtinus aukščiau aptartus pakeitimus ir panaikinus kompensacijas darbuotojams, iš esmės nukentės tik darbuotojai, dirbantys tokio pobūdžio darbus pagal darbo sutartis, kadangi šiuo metu neapmokestinamos kompensacijos apsimokestins kitokiu būdu, t.y. nuo darbuotojo gaunamo darbo užmokesčio, vadinasi, darbuotojų gaunamas darbo užmokestis sąlyginai mažės dėl keičiamos mokestinės aplinkos (kaip nurodyta aukščiau), tuo tarpu, vežėjai, kurie dirba pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą, jokių mokesčių permainų nepatirs bei nepajaus, todėl vertintina, jog pastariesiems yra sudaroma palankesnė mokestinė aplinka bei sąlygos. LKVA nuomone, turi būti siūlomos tapачios sąlygos visiems mokesčių mokėtojams, neišskiriant atskirų darbo rinkos sektorių, priešingu atveju, būtų pažeidžiami sąžiningumo ir teisingumo principai ir taip sukuriama nevienodos rinkos sąlygos vežėjams. Juo labiau, kad nėra jokių duomenų apie neteisėtus veiksmus ar piktnaudžiavimo požymius iš transporto sektoriaus (vežėjų, vykdančių vežimo veiklą) dėl mokamų kompensacijų darbuotojams. Todėl pagrįstai vertintina, jog kompensacijų mažinimas ar panaikinimas turi būti tiesiogiai susijęs ne su visais darbo rinkos sektoriais, o tik su tais, kurie piktnaudžiauja, išmokant darbuotojams minėtas kompensacijas.

Ketvirta, vežėjai, teikiantys viešojo susisiekimo paslaugas dažniausiai yra sudarę ilgalaikes viešųjų paslaugų tiekimo sutartis su savivaldybėmis, kurių terminas svyruoja nuo 5 iki 10 metų. Projekto1 pakeitimas tiesiogiai darys neigiamą įtaką vežėjams, sudariusiems aukščiau minėtas sutartis. Priimant Įstatymo projekto pakeitimus, būtina atsižvelgti ne tik į šiuo metu esantį ekonominį geopolitinį nestabilumą (įskaitant, bet neapsiribojant, infliaciją, brangstančias paslaugas, kurą ir t.t.), bet ir tai, jog dėl COVID-19 nulemtos situacijos, vežėjai visą pandemijos laikotarpį dirbo stengdamiesi užtikrinti viešąjį susiekimą, tačiau tai lėmė milžiniškus finansinius nuostolius, kurie juntami iki šiol, atitinkamai, dėl prieš tai nurodytų priežasčių ir nesant papildomų kaštų, aptariama situacija turi būti vertinama ilgalaikės perspektyvos kontekste. Dėl pasikeitusio DK reglamentavimo, vežėjai negalės išlaikyti rentabilios veiklos, kas lems ne tik darbuotojų išėjimą iš darbovietės, bet ir ilgalaikių viešųjų paslaugų tiekimo sutarčių nutraukimą. Galiausiai, didesni darbo užmokesčio kaštai teikiant keleivių vežimo viešąsias paslaugas vietiniuose (miesto ir priemiestinio)

susisiekimo maršrutuose taps papildoma finansine našta ir savivaldybių biudžetams, o vežant keleivius tolimojo susisiekimo maršrutuose – keleiviams, t.y. gali brangti keleivių vežimo paslaugos.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, **nepritariame** siūlymui panaikinti kompensacijas darbuotojams, kurių darbas yra kilnojamojo pobūdžio arba atliekamas lauko sąlygomis, arba, susijęs su kelionėmis ar važiavimu ir **siūlome naikinti** Lietuvos Respublikos darbo kodekso 30, 58, 144, 221, 223, 225, 226 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 226¹ straipsniu įstatymo **projekto 3 ir 4 straipsnius** dėl Darbo kodekso 144 str. 8 dalies pakeitimo ir panaikinimo.

Pagarbiai

Prezidentas

Gintaras Nakutis